

לפני 15 חודש גרמה כצ'יט עקיבא אל-קריף למרד ואדי סאליב סמל של מרד—על עגלת נכים

היו לי הרבה חברים. היום אין לי. סיפר השבוע, "רק הרופאים החולים והאחרים. איפה החברים שלי מהחברים? כל יום היו שותים על חשבונם, למה שלי היה הרבה כסף ולהם לא. איפה הם כיום? אם כבר אין לי כסף ואני לא יכול לעשות להם טובה הם לא באים אלי, מה? אני לא יודע

(1137) את יעקב עקיבא אל-קריף אשתד. הוא נולד במראקש, נשם עם קום המדינה את דוכן-המשקאות שלו בעיר המארוקאית ועלה ארצה לבדו. לאמו הזקנה הבטיח להעלותה ארצה, לאחר שיסדר בעבודה. בארץ עבד יעקב, בעל השרירים, כסבל. אך לרוע מזלו הביא בעל דוכן-המשקאות

וכרם אותו? דמו הפך סמל של התקוממות עדתית גדולה, המרד האזרחי הראשון והיחיד שמדינת ישראל ראתה עד כה. יעקב עקיבא אל-קריף נורה, בהיותו שיכור, על-ידי סמל משטרה בשכונת ואדי סאליב החיפאית וגרם, לפני שנה ושלושה חודשים בדיוק, לפרוץ מרד המרוקאים. בינתיים שכנו גלי הזעם, נושאי דגל המחאה הטבול בדמו של אל-קריף, שבו מבתי-הכלא לבתי-הם. דויד בן-הרוש שוחרר ממאסרו, ממשלת ישראל ועיריית חיפה דיברו רמות ועשו מעט לשיפור השכונות. מה היה בגורלו של הסמל החי, של יעקב אל-קריף הפצוע?

הילדים אהבו אותו

בעגלת נכים שבבית-החולים אסף הרופא אשר בצריפין, ישב השבוע גבר כסוף-שיער, שמראהו כשל בן 50. פניו חרושות קמטים. ערב החג ישב בדד ובכה. קשה לזהות את הגבר החסון בן 35 שסבב, לפני קצת יותר משנה, בסימטאות חיפה התחתית. אולם שבר-כלי זה, המרותק לכיסא הגלגלים, הינו כל מה שנשאר מן הסמל החי של המרד. "פעם הייתי גבר", אמר אל-קריף, "כולם הכירו אותי. הייתי עובד בשוק של תנובה, בחיפה, בסבלות. גם מרחיח הרבה. את הי כסף הייתי מבזבז בשביל נשים ובשביל לשתות. רציתי לשכוח שאני לבד בארץ". "לא עשיתי דבר רע לאף אחד! הילדים ב' חאדי היו אוהבים אותי. כל יום חילקתי להם כל מיני דברים טובים; לא חשוב שהייתי שיכור — להם הבאתי".

אלקריף בוכה, בבית-החולים "אני לא מרגיש... לא מרגיש!"

לקרוא, אבל סיפרו לי שכולם רצו ברחובות, צעקו ורצו להתנקם בשביל הדם שלי. אני לא רוצה נקמה, רוצה רק שיסארו חברים שלי!" אכן, אל-קריף נשכח. איש מחבריו לא ביקר אצלו. כאשר דויד בן-הרוש, מנהיג מרד המרוקאים, שוחרר מכלאו, פנה לחבריו לשכונה בבקשה לאסוף תרומות עבור הי נכה. בכל הוואדי לא נתרמו יותר מ-40 לירות. בן-הרוש התבייש להראות פניו עם סכום כה עזוב, החזיר את הכסף. גם המשטרה, שגרמה לאסונו, מתעלמת מן המיקרה, מלבד תשלום דמי אחזקה. כיון שאל-קריף ישאר מרותק לכיסא-הגלגלים, החליטו השלטונות לא לתבוע למשפט, והודיעו רק שהנכה שוב אינו עציר, משכו בכך את ידהם מכל העניין. גם פקדי המחלקה לעזרה סוציאלית ב' חיפה סירבו לספל במקרה. "כיון שהוברר שהגיל יודק לטיפול בלתי-מגובל, אין מ' סמכותה של המחלקה לעזרה סוציאלית של עיריית חיפה לספל במקרה הנזיל."

מעגד קפמים

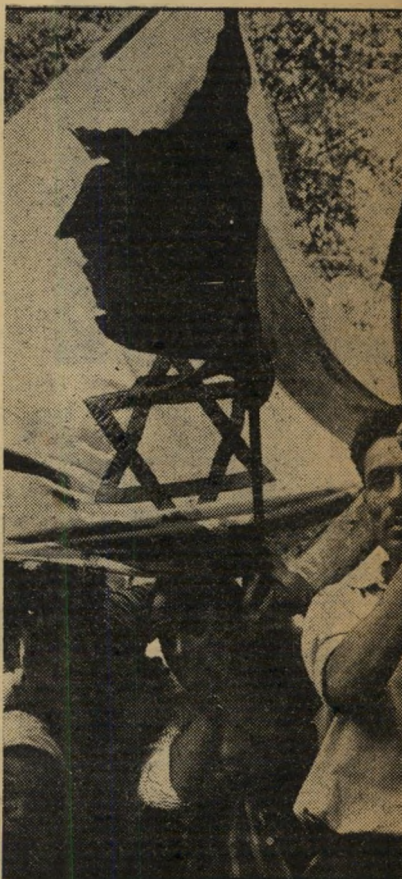
לי היו דואגים לו כראוי. משקמים אותו במוסד מתאים בו יוכל לעבוד כאיש פרודוקטיבי, ללמוד מקצוע המתאים ליכולתו ולמגבולותיו הפיזיות, אין ספק שאל-קריף היה מסוגל לפרנס את עצמו. אלא שההזנה והלא-איכפתיות הרשמית הקימו מעגלים שברכשו ניצב הנכה הסר-התוחלת. כל עוד ההזנה והבדידות אופפת אותו, אין סיכויים שמצבו הנפשי ישתפר. וכל עוד מצבו הרוחני יישאר כפי שהינו, אין סיכויים רבים שימצאו משפחה או גורם שיאמץ את האדם הבוכה שבאחת הפיגות הנידחות בבית-החולים אסף הרופא. אל-קריף עצמו ממורמר מאוד — אך אינו שומר טינה. "אני כועס על הסמל שירה עלי. אי-אפשר להתנגד למה שאלוהים רוצה. אבל עד עכשיו אני לא מבין למה רוצה האלוהים לעשות לי ככה", לחש. הנכה התלונן בעיקר על בדידותו: "לפחות אם היו כותבים לי! אבל מכתבים לא כותבים לי. גם לא אמא שלי. ממארוקו אי-אפשר לכתוב כעשיה", בכה. "חבל שאני פה. הלחאי והייתי בבית הק' ברני. אני יודע שאסור לדבר ככה, אבל אני לא יכול אחת. למה הצילו אותי? רציתי למות, אף אחד לא רוצה אותי. אני מסתובב כל היום עם העגלה, מביט על הי רגליים שלי. הנה, תראה, אתה יכול לצבוט, להרכיב... אני לא מרגיש... לא מרגיש!"

לשעבר עמו את תאחת המשקה. במקום לח' סוך את פרוטותיו, בוזבו אותו על שתייה. הוא היה, כדבריו, דמות ידועה למדי. לא רק בעיני ילדים ועובדי-אורח. גם הי משטרה הכירה אותו יפה. הוא נעצר לא פעם בעזן שיכרות. אך מלבד זאת, היה אורח הגון עד אותו יום בו סיבב להיעצר וגורה בבטנו על-ידי סמל משטרה. כאשר הובל אל-קריף לבית-החולים רות' ש'יד בחיפה, הוברר שגופו משותק. הכ' דור חדר לחוסי-השדרה, השמיד אחד ממר' כיו העצבים. הדאיגנוה הרפואית חרצה את גורלו: יעקב לא יוכל עוד להלך על רגליו. לאחר שהחלים מפציעו, הועבר לבית החולים אסף הרופא להמשך טיפולו. הפגיר עה הגופנית היתה חמורה, אך הפגיעה הי' נפשית — קשה שבעתים. החולה שקע בדיכאון ובמרה שחורה. זמן קצר לאחר העברתו לאסף הרופא, ניסה אל-קריף להתאבד על-ידי תלייה מ' מיסגרת מיטתו. הנסיון נכשל. הנכה נפל על מיטה סמוכה. "למה לא נותנים למות, למה?" מילמל כל אותו לילה. עוגמה איננה זו מוסיפה לשרור בלבו של החולה עד היום הזה. לעתים, הוא יר' שב ימים ולילות במיטתו, בווה בחלל, אינו מגיב. אל-קריף, שהיה פעם גבר תוסס ופעלתן, מצטיין כיום באדישות מוחלטת. הוא למד לשתף פעולה עם רופאיו ועם האחיות — אולם רק שעה שהוא מקבל הוראות. יתר הזמן אין הוא זע ממקומו.

המוסדות התעלמו

הנכה אינו מתרחץ מבלי שיוור לו לעשות כן, אינו אוכל, אינו נוקט פעור לה חיונית לא פקודה מתאימה. חיו משור' לים למות בעודו בחיים. אנשי בית-החולים, רופאים כאחיות, אינם חוסכים מאמץ, מנסים להשיבו למצב תקין, לפחות מבחינה נפשית. לרוב נתקלים מאמ' ציהם בחומה של אדישות וכאב, ודבר זה פוגע בסיכויי להרפא. "אילו היה מגלה מעט יותר אופטימיות, יתכן שהיה באפשרו' תו ללמוד להלך הרבה יותר מהר על מכ' שירים אורטופדיים", טוען אחד הרופאים. ליעקב אל-קריף סיבות טובות לשקוע בדיכאון. לא זו בלבד שנורה על-ידי נציג החוק והסדר ללא הצדקה והפך לנכה טר' טאלי, אלא שכיום אין איש שידאג לו.

* ועדת-חקירה פנימית של המשטרה קב' עה שלא היתה קיימת נדקקה לירות בו.

דגל המרד מונחם בדם "פעם היו לי חברים..."

בערב נהג אל-קריף לשתות. כל ערב. הוא עזב תמיד את המסבאה עם אחרוני הלוקחות, פנה לחורו הקטן, מתחת למד' רגות של אחד מבתי ואדי-סאליב, לישון ולהתפכח. עתה, בעת שהותו בבית-החולים, גבבו ממנו את החפצים המועטים והולכים אשר שמר בחדר. "האדם הפחות מתאים לשמש קדוש של מסע נקמה עדתי", כך כינה העולם הזה

ספרים

מקור

סיפורת

שאלה של זמן (מאת דויד שחם, הוצ' את עטים, 1960, 219 ע') הינו אוסף של סיפורים קצרים, לכאורה בלתי-קשורים בינם לבין עצמם, שחם שני אחד מקשר ביניהם: חוסר היכולת של הפרט להחזיק בחיים וב' תוכנם, הוורמים לצדו מהר מדי. הסיפורים עצמם מסופרים בכישרון לא מבוטל, בשוניות קלה ובצומק תחושת רב. הם מהווים קשת של אנשים ושל גוני-חיים, מן הנער בגיל בית-הספר האוהב נערה אהבה טהורה ורוטטת ועד איש-העסקים המתנה אהבים מבלי לדעת ששר אהבה. בין אם מדובר בנערה סוערת מדי, חסרת נסיון רגשי ולכן בעלת רצון להיכנע לכל הצעירים, ובין אם המחוארת אשה בגיל הי' עמידה, יודע שחם להעביר לקורא את תחו' שת המועקה הפאתולוגית כמעט של דמיון תיו, תחושת אי-היכולת להתמודד בעולם החוס וקצרי-ידיעה. יחד עם זאת מקנה המחבר לדמויות מימד של יופי, מימד של נענוע לנעורים ולאהבה, לתוכן החיים האמיתי, החסר בדרך כלל ביצירתם של בני-גילי המבוכה, בארץ ובעולם. בסיכום: זהו כרך סיפורים בעל ערך, ואולי יותר מזה. מכל מקום — ספר הי' נקרא בעניין, המקנה חוויה והמוחית מישקע — אם לא אינטלקטואלי, אזי לפחות ריגשי ואולי אף סיפורתי באמת.

חרגום

דמיון

בעקבות בריידי מרפי (פרשת ניסוי הפיננסי, מאת מוריי ברנשטיין, עברית: דויד רם, הוצאת אחיעבר ירושלים, 1960, 234 ע') הוא תיאור מדויק ומסור של שורה ארוכה של ניסיונות, בלתי-מתקבלים על דעתו של הקורא הממוצע, שצידם המרכזי: ההיכרות בגלגול-חיים קודמים. בריידי מרפי היתה — לדברי נושא הני' סוי — נערה אירית שחיתה באירלנד ב' 1798. היא הופיעה מחדש בזיכרונה של אמריקאית צעירה, רות סימנס, אשר הופ' נסה לראשונה על-ידי איש-העסקים מוריי ברנשטיין באחד מערבי 1952. מטרת הניסוי הראשון של איש-העסקים חובבי-ההיפנוזה היתה להיזכר אם אפשר, ב' דרך ההיפנוזה, לחקור את ממלכת הזמן שב' טרם לידה. במקום להגיע לתקופת הקיום ברחם, החלה נושא הניסוי להיזכר, לפתע, בחייה הקודמים, כביכול. בשורה של אכספרימנטים מדויקים, שי' אין צל של ספק כי היו מהימנים, תיארה בפרוטרוט את חייה ואת תקופתה הקודמים; את האירועים שבסביבה; את סוג האנשים והמיתגים של בני-אירלנד; את המאה ה'18. תוך כדי כך מתואר בפני הקורא עולם' הדמדומים המזור של ההיפנוזה, בו אפשר — לדברי הסופר — לרפא אדם מחוליו, לא רק מבלי לספל בו אלא אף ממרחקים; ל' הכריז נושא לפשוט גרב בשעת סעודה, מבלי שתדע מרד; להשפיע על אדם לע' שות כרצון המהפנט ולשוב לטראנס — למצב של תרומה היפנוטית — מיד עם השמעת הצו המוסכם. הספר, הכתוב בנוסח של תסריט, עשוי לעורר גם בארץ את סערות הפולמוס אשר הקים ברחבי עולם — וביחוד באמרי' קה. כי הוא פוגע בשיגים מעקרונות-המזע המקדשים של ימינו; מהותו החומרית-גופ' נית של קיום האדם ויכולתו לשלוט בגורלו. מה שהספר אינו מספר הוא, קודם כל, שהטיפול ההיפנוטי בחולים ובריאים כאחד, למטרות ניסוי או שעשוע, הוכח על-ידי הרפואה כמזיק, לטוח ארוך; האדם המופי' נט נשאר לעתים נתון להשפעה, עשוי לפעול בצורה אירציונאלית גם לאחר שהקיץ, מי' שום שדברי הסובבים אותו משפיעים עליו עדיין כפסקודות חסרות-הגיון. ההיפנוזה, העשויה להיות, בתנאי-מעבדה או בבתי-חולים, עזר חשוב לרפואה, הינה כוח תגובתי בלתי-הגיוני ולכן מסוכן. על אף הקסם הרב שבניסויים מעין זה — כדאי להזהר מצורת טיפול זו. דבר אחד שאין הסופר מתעכב עליו: עם החקר פרשת בריידי מרפי הוברר שבגיל שנתיים וחצי היתה לרות סימנס שכנה אירית, שנהגה לספר לה אגדות מאיץ-מול' דתה. לאור דיוק ההיכרות, אין לקבוע, איפוא, אם בריידי מרפי היתה באמת גילגולה הקודם של הנושא — או דמות עליה סופר, בעגה אירית, לפעוטה אמריקאית ממדינת קולוראדו.